

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 4. maj 2010
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2009-730-1050
Dok.: AKO40033

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 21 vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser (Ungdomskriminalitet) (L 164), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 20. april 2010. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Lars Barfoed

/

Anne Kristine Axelsson

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 21 vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser (Ungdomskriminalitet) (L 164):

”Hvornår forventer ministeren at kunne sikre, at alle børn og unge under 18 år ikke sidder i voksenfængsler?”

Svar:

Jeg er helt enig i, at unge lovovertrædere under 18 år, der varetægtsfængsles eller skal afsone en ubetinget frihedsstraf, som udgangspunkt bør placeres uden for fængsler og arresthuse, f.eks. i en sikret institution for børn og unge. Det følger bl.a. også af FN's Børnekonvention. Det fremgår således af konventionens artikel 37 b, at anholdelse, tilbageholdelse eller fængsling af unge under 18 år skal følge lovens forskrifter og kun må bruges som en sidste udvej og for det kortest mulige passende tidsrum, og at en enhver ung under 18 år, der er berøvet friheden, skal holdes adskilt fra voksne, medmindre en sådan adskillelse ikke anses at tjene den unges tarv.

Frihedsberøvelse af unge i alderen 15-17 år i forbindelse med en straffesag kan ske enten ved varetægtsfængsling, mens sagen behandles, eller som led i afsoning af den idømte straf.

1. For så vidt angår spørgsmålet om varetægtsfængsling af unge lovovertrædere i alderen 15-17 år, har Justitsministeriet indhentet en udtalelse fra Rigsadvokaten, der har oplyst følgende:

”Retsplejelovens almindelige regler i § 762 om varetægtsfængsling finder tilsvarende anvendelse over for unge lovovertrædere i alderen 15-17 år, således at betingelserne for varetægtsfængsling af unge under 18 år er de samme som for varetægtsfængsling af voksne.

Det følger dog også af retsplejelovens § 762, stk. 3, at varetægtsfængsling ikke kan anvendes, hvis frihedsberøvelsen vil stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af sigtedes forhold, sagens betydning og den retsfølge, som kan ventes, hvis sigtede findes skyldig. Ved denne proportionalitetsafvejning kan det således indgå, at sigtede er under 18 år.

Endvidere følger det af retsplejelovens § 765, stk. 1, at retten med samtykke fra sigtede kan træffe bestemmelse om varetægtsfængsling i surrogat, hvis betingelserne for anvendelse af varetægtsfængsling er til stede, og hvis varetægtsfængslingens øjemed kan opnås ved mindre indgribende foranstaltninger. Retten kan i den forbindelse bl.a. be-

stemme, at sigtede skal tage ophold i egnet hjem eller institution, jf. retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 3.

I alle tilfælde, hvor spørgsmålet om varetægtsfængsling eller opretholdelse af en anholdelse af en 15-17-årig er aktuelt, skal anklagemyndigheden i medfør af denne regel nedlægge påstand om anbringelse på en sikret døgninstitution, hvis den sigtede samtykker i en sådan anbringelse. En påstand om anbringelse i varetægtssurrogat kan dog undlades, såfremt sigtelsen angår særlig grov eller farlig kriminalitet. Der henvises herom til Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2007, afsnit 3.3.2.

Når politiet vurderer, at en ung skal anbringes på en sikret døgninstitution i varetægtssurrogat, skal politiet rette henvendelse til den sikrede institution, hvor den unge ønskes anbragt. Er der ikke plads på den pågældende institution, overtager institutionen herefter opgaven med at finde den bedst egnede alternative placering.

Der er ikke altid pladser til rådighed som varetægtssurrogater på de sikrede døgninstitutioner, og anbringelsesmulighederne bør derfor drøftes med den sikrede institution, inden den unge fremstilles i grundlovsforhør, således at der hurtigst muligt kan findes en egnet plads.

Det er imidlertid ikke en hindring for en afgørelse om varetægtsfængsling, at det grundet pladsmangel ikke er muligt at anbringe den unge i en egnet institution. Det bør således ikke føre til løsladelse, at der ikke er plads med det samme, men politiet skal sikre, at den unge efter varetægtsfængslingen overføres til en institution så snart, der er en plads, jf. herved også Højesterets kendelse af 3. juli 2008 (gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2008, side 2412).

I den pågældende sag blev to 16-årige drenge begæret varetægtsfængslet sigtet for røveri efter straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1, mod en 14-årig dreng. Begge de sigtede havde givet samtykke til anbringelse i varetægtssurrogat, men på tidspunktet for byrettens kendelse var der ikke ledige pladser på en sikret institution, idet der først næste dag var en enkelt ledig plads, mens det var uoplyst, hvornår en yderligere plads kunne forventes ledig. Byretten og landsretten fandt, at betingelserne for varetægtsfængsling i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, om påvirkningsfare var opfyldt, men løslod begge sigtede under henvisning til, at de sigtede på grund af deres alder og sagens omstændigheder ikke burde varetægtsfængsles i arresthus. Højesterets flertal udtalte følgende:

”Under hensyn til karakteren og grovheden af det påsigtede forhold sammenholdt med de omstændigheder, der efter byrettens og landsrettens kendelser begrundede anvendelsen af fængslingsbestemmelsen i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, finder vi, at det ikke ville have været i strid med proportionalitetsreglen i § 762, stk. 3, at træffe bestemmelse om varetægtsfængsling af de sigtede, selv

om der på tidspunktet for byrettens kendelse af 23. oktober 2007 ikke var pladser i en sikret institution for unge, hvor de sigtede kunne anbringes i surrogat i medfør af retsplejelovens § 765. Der er herved tillige henset til, at der allerede dagen efter byrettens kendelse var plads til den ene af de sigtede i en sikret institution, og at retten – evt. i forbindelse med at varetægtsfængslingsperioden i første omgang blev fastsat til f.eks. 7 dage – kunne have truffet afgørelse om, at de sigtede skulle overføres til en sikret institution for unge, så snart pladsforholdene tillod dette.”

Udgangspunktet er således, at unge under 18 år, der varetægtsfængsles, ikke anbringes i et fængsel, men på en særlig sikret institution for unge. Kun hvor der er tale om særlig alvorlig kriminalitet, eller hvor anbringelse i fængsel sker midlertidigt med henblik på overførsel til en sikret institution for unge, træffes der afgørelse om varetægtsfængsling af unge med anbringelse i et arresthus.

2. For så vidt angår afsoning fremgår det af straffuldbyrdslovens § 78, stk. 2, at fængselsdømte, der er under 18 år, anbringes på hospital, i familiepleje, i egnet hjem eller institutionen mv., medmindre afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod anbringelse uden for fængsel og arresthus.

De afgørende hensyn til retshåndhævelsen, der kan tale imod en anbringelse uden for fængsel, kan f.eks. vedrøre kriminalitetens art, den dømtes farlighed samt erfaringer fra tidligere institutionsophold, hvor den unge måske har optrådt voldeligt eller er stukket af.

Når personer i alderen 15-17 år skal afsone ubetinget fængselsstraf, sender Direktoratet for Kriminalforsorgen en høring til den lokale afdeling af Kriminalforsorgen i Frihed. Afdelingen anmodes om at vurdere, hvilken af følgende afsoningsformer der skønnes at være mest relevant for den unge:

- 1) anbringelse på en institution mv. uden for Kriminalforsorgen eller i en af Kriminalforsorgens pensioner efter reglerne i straffuldbyrdslovens § 78, stk. 2,
- 2) afsoning i fængsel eller arresthus, hvis afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod anbringelse uden for fængsel eller arresthus, eller
- 3) afsoning på bopælen under intensiv overvågning og kontrol (elektronisk fodlænke) efter straffuldbyrdslovens § 78 a, hvis dommens længde er på 3 måneder eller derunder.

Kriminalforsorgens afdeling etablerer hurtigst muligt kontakt til den unges bopælskommune med henblik på at finde et egnet afsoningssted til den unge. Direktoratet for Kriminalforsorgen tager herefter på baggrund af en indstilling fra afdelingen stilling til, hvor den unge skal anbringes.

Udgangspunktet er altså, at unge under 18 år, der skal afsone en ubetinget frihedsstraf, anbringes uden for fængslerne, medmindre afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod det.

3. Som jeg har redegjort for, bør unge under 18 år, som varetægtsfængsles, eller som idømmes en ubetinget frihedsstraf, som udgangspunkt placeres uden for fængslerne. Men der kan opstå situationer, hvor det er nødvendigt at placere en ung under 18 år i et fængsel, f.eks. fordi afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod anbringelse uden for fængselssystemet.

Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål 2 samt spørgsmål 12 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende lovforslaget.